GOD. XXVIII BROJ 10 BEOGRAD, SEPTEMBAR 1959 CENA 20 DIN.

BLAGOVEST

VERSKI MESEČNIK

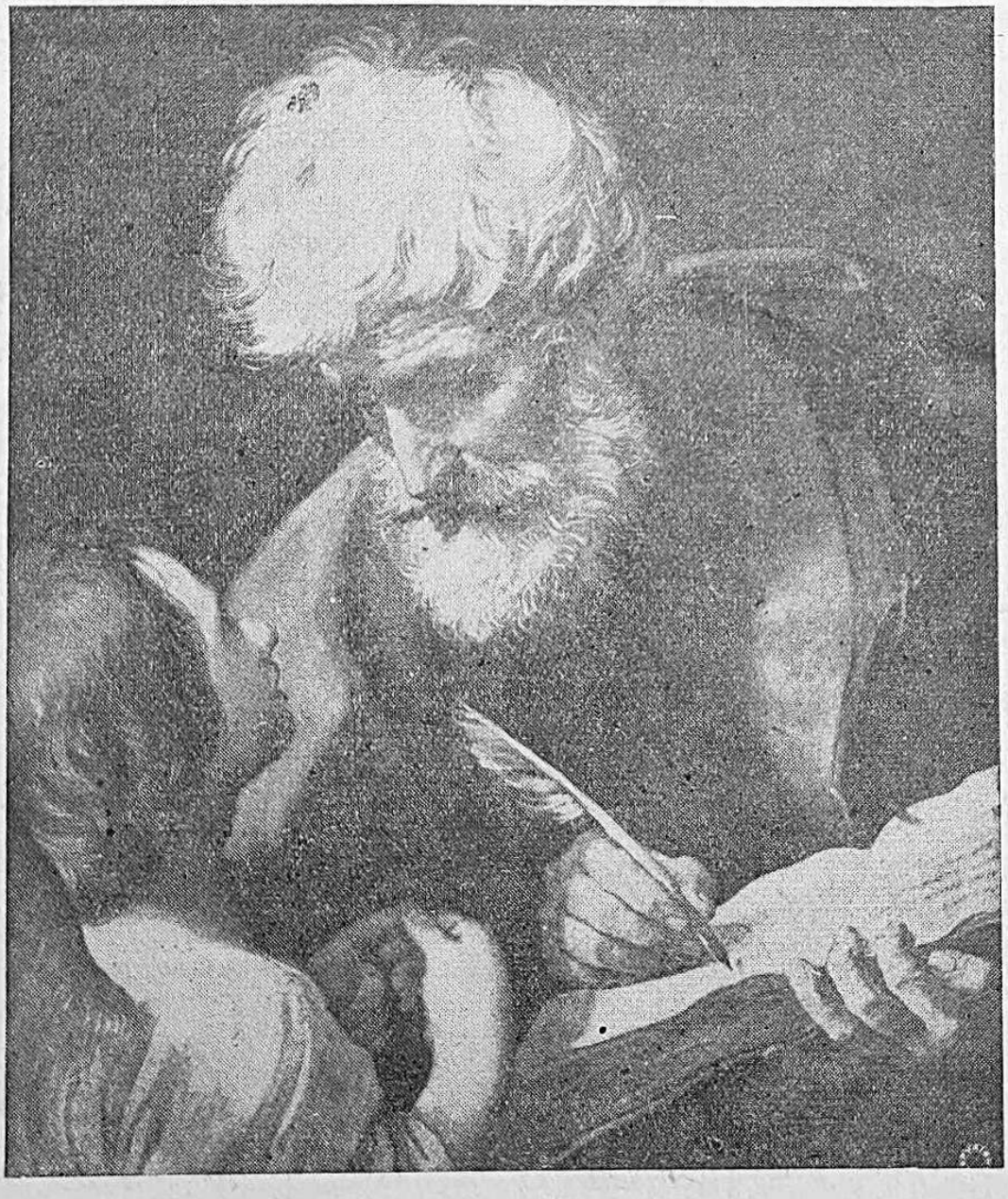

Guido Reni: **Sv. Matej evanđelist**

Položio si, Gospode, na glavu njegovu venac dragoga kamenja; život je u tebe tražio i dao si mu.

POSLJEDNJI HERODOVAC

Herod Agripa II. posljednji je Herodovac, što ga spominje Sveto Pismo, i to u Djelima apostolskim. Taj se kralj sastao sa svetim Pavlom i zbog toga mu se ime sačuvalo u Bibliji. Drugi su povjesničari, osobito njegov suvremenik i prijatelj Josip Flavije, o njemu zabilježili nešto više.

1. Kad je godine 44. umro Herod Agripa I., njegov sin Herod Agripa II. nalazio se u Rimu. Bilo mu je tada tek 17 godina, pa ga zato car Klaudije nije htio odmah imenovati kraljem u tako nemirnom području, kakva je bila Palestina. Mladi je Agripa i dalje ostao u Rimu kao privatnik. Loši primjeri iz vlastite obitelji nisu mogli dobro utjecati na njegov odgoj. Jednako negativno djelovao je na njega i rimski carski dvor, gdje je tada živjela po pokvarenosti glasovita Mesalina, Klaudijeva žena.

2. Godine 47. umro mu je stric Herod od Kalcide, male jedne „državice" u Libanonu, i tada je Herod Agripa II. od cara dobio tu Kalcidu. Godine 53. pozvali su ga, da se zahvali na Kalcidi, i dali mu u vlast nekadašnju tetrarhiju Filipovu i još neke manje teritorije. Za cara Nerona dobio je konačno još dva grada u Galileji, Tiberijadu i Tariheju, te grad Julias u Transjordaniji ili Pereji. Iz zahvalnosti prema caru nazvao je Herod Agripa nekadašnju Cezareju Filipovu Nerodijadom.

Premda Jeruzalem nije spadao pod njegovu političku vlast, on je ipak imao na svojoj brizi upravu hrama, kao i vlast imenovati velikog svećenika. U Jeruzalemu je dao popločiti bijelim kamenom neke ulice, da tako zaposli 18.000 radnika, koji su doonda radili na izgradnji i poljepšavanju hrama.

Svoju vlast, da nadzire hram i hramsku službu, shvatio je dosta doslovno. U Makabejskoj palači, u kojoj bi odsjedao za svog boravka u Jeruzalemu, dao je izgraditi oviši neki toranj i s njega bi ležeći na svom divanu mogao vidjeti sve, što se zbiva u vanjskim hramskim prostorijama. Židovi su mu za prkos izgradili visoki zid, i tako mu zapriječili pogled. On se potužio caru u Rim, ali su dobili pravo Jeruzalemci, na intervenciju Neronove žene Popeje.

3. Prema kršćanstvu se Herod Agripa II. nije pokazivao neprijateljem. Govorio je sa svetim Pavlom godine 59. u Cezareji. Pavao je već dvije godine bio zatvoren i bio se pozvao na carski sud, kao rimski građanin. Godine 59. došao je u Judeju novi upravitelj Fest. On je odlučio poslati Pavla pred carski sud u Rim, ali nije pravo znao, što da navede u popratnom dopisu. U to je naišao Herod Agripa sa svojom sestrom Benedikom, da pozdravi novog upravitelja.

Fest nije pravo shvatio, zbog čega Židovi tuže Pavla. On veli Agripi: „Ali tužitelji, koji su stajali oko njega, ne iznesoše ni jedne krivice, koje sam ja naslućivao, nego su se prepirali s njim o nekim pitanjima svoje vjere i o nekakvom Isusu, koji je umro, a Pavao je tvrdio, da živi" (Djela ap., 25, 18—19). „Tada Agripa reče Festu: I ja bih rado čuo toga čovjeka. A on odgovori: Sutra ćeš ga čuti" (25, 22).

Sutradan je Fest predao Agripi ulogu predsjednika u ovom javnom saslušanju, kako bi se to danas reklo. Sveti Luka to ovako opisuje (26, 1—3): „Tada Agripa reče Pavlu: Dopušta ti se, da govoriš za sebe. Nato Pavao ispruži ruku i stade se braniti: Sretnim se smatram, kralju Agripa, što se danas mogu pred tobom braniti za sve, što me tuže Židovi, ponajviše zato, što ti poznaješ sve židovske običaje i prepirke. Zato te molim, da me strpljivo poslušaš".

Pavlov je govor bio dosta dug. Fest kao poganin opet nije shvatio Pavlovih misli. Zato ga prekine povikom: „Luduješ, Pavle! Veliko te znanje dovelo do ludosti!" Fest očito misli, da je Pavao živčano prenapeti nekakav učenjak. No Pavao odvraća: „Ne ludujem, svijetli Feste, nego govorim riječi istinite i trijezne. Jer za sve ovo zna kralj, kome otvoreno i govorim. Jer ne vjerujem, da mu je što od ovoga sakriveno, jer se ništa od ovoga nije događalo u kutu. Vjeruješ li, kralju Agripa, prorocima? Znam, da vjeruješ. Tada će Agripa Pavlu: Na lak način hoćeš da me nagovoriš, da budem kršćanin" (26, 24—28).

Odgovor je Agripin dosta neodređen. Neka šuplja diplomatska izreka, koja nastoji, da nikoga ne uvrijedi da zapravo ništa ne prizna niti da primi ikakve obaveze. Svakako je Agripa kasnije pošteno priznao, da na Pavlu nema nikakve krivice: „A Agripa reče Festu: Ovaj bi čovjek mogao biti pušten, da nije prizvao na cara" (26, 32).

4. Prema Rimljanima je Herod Agripa bio vrlo podložan. Godine 66. započeo je okrutni rat između Židova i Rimljana. Herod Agripa je u svakom pogledu pomagao Rimljane i dobivao za to od njih različita priznanja. Umro je između godine 86. i 94. poslije Krista. Točnije se ne može odrediti datum njegove smrti. Kako se čini, nije ostavio nikakve zakonite djece. Čini se, da uopće nije bio oženjen. Njegova sestra Berenika postala je kasnije ljubovca cara Vespazijana i njegova sina Tita. No kad je ovaj postao carem, dao ju je izgnati iz Rima.

Tako je nestala dinastija Herodovaca.

Liturgijska obnova

ČUVAJ SVOJE KRŠTENJE

U staroj kršćanskoj umjetnosti, osim u slikarstvu, sakramenat sv. krsta bio je prikazan i u skulpturi, a najviše na sarkofazima, nadgrobnim spomenicima. Broj simbola i prikaza krštenja puno je manji u skulpturi nego u slikarstvu. Najstariji simbol je »ribar«. Ribar s udicom i mrežom najčešće je prikazivan. Taj simbol je došao po riječima Isusovim: »Učiniti ću vas ribarima ljudi.« A Tertulijan je kazao: »Mi smo ribice po Ribi (Ihtys) Isusu Kristu.« Simbolizam ribara počeo se prikazivati u drugom stoljeću, ali koncem četvrtog stoljeća, za doba mira, pomalo nestaje. Uz čudesni »izvor vode u pustinji« ovo je bio najomiljeniji simbol krštenja. Kako smo već pomenuli kod slikara (freska) u katakombama, jeleni su bili također vrlo česti simbol sv. krsta. Na mozaiku krstionice u starom Solinu prikazani su jeleni kako piju sa zdenca. U prvoj krstionici kršćanstva, car Konstantin Veliki, u Lateranu u Rimu, dao je napraviti sedam velikih srebrnih jelena, koji poput česme bacaju vodu. Stari umjetnici često su prikazivali »izvor za kojim čeznu jeleni«. Božica Diana ubija jelene, da ne pristupe izvoru, ali Nimfa ih milo draškajući čuva. Diana je poganstvo, a Nimfa duša kršćanstva.

U predvorju lateranske krstionice bio je prvobitno prikazan triumfalni križ, koji se uzdiže nad jednim brdom, iz kojega izviru vode, a četiri jelena piju. Triumfalni križ bio je simbol krštenja, jer su sv. Oci nazivali krštenje »sacramentum crucis« (sakramenat križa). Bilo je prikazano često i realno krštenje u skulpturi, pošto je već bio učinjen slikarski tip. Krštenik je prikazan kao goli dječak (»puer«)) s rukama protegnutim duž tijela kako stoji u vodi sve do bokova, a svećenik mu stavlja desnicu povrh glave. U 3. stoljeću počimlje prikazivanje Isusovog Krštenja u skulpturi, a to je poziv katekumenima, da slijede primjer našeg Spasitelja. Od tog stoljeća pa do danas Krštenje Isusovo ostalo je poučno i značajno u kršćanskoj umjetnosti.

U našim krstionicama, pa i u najskromnijim i najsiromašnijim nalazi se u slici ili u kipu prikazano krštenje našeg Spasitelja. Cijeli naš duhovni, liturgijski život ne možemo zamisliti bez Krstitelja, pa mu eto posvećujemo par redaka za našu obnovu, jer je on prvi započeo obnovu svijeta, (»metanoeite«, to jest promjenite vašu pamet), a svijet je velika duhovna pustinja i danas, premda su veliki gradovi od kamena. Sv. Ivan pod imenom »Krstitelj« bio je »kanoniziran« od samog našeg Spasitelja, svoga rođaka, pa su ga štovali već prvi kršćani. U 4. st. njegovo štovanje bilo je općenito u Crkvi, na Istoku i na Zapadu. Poslije Krista bio je prvi zaštitnik Konstantinove bazilike u Lateranu, koja i danas nosi naslov »majke i glave svih crkava« i katedrala je rimskog biskupa. I veličanstvena krstionica uz katedralu nosi njegovo ime (S. Giovanni in Fonte). U slikama je prikazan kako nosi znamen križa u ruci. Sv. Oci držali su zanosne homilije i govore u njegovu čast, a sv. Augustin napisao je sedam nadahnutih govora o njegovoj svetosti. U 5 i 6. v. njegov kult bio je veoma raširen, a osobito od 7. v. pa dalje kad je nastalo pokrštenje novih naroda u Evropi. Bio je osobiti zaštitnik Langobarda, a svi novokršteni narodi slavili su ga kao svoju krsnu slavu. Kroz čitav srednji vijek bio je zaštitnik raznih zanatlija i cehova, upravo bezbrojnih, a osobito su ga štovali zidari, arhitekti, pjevači i muzičari. Ljudi su ga izabrali i kao patrona jaganjaca i ostalih domaćih životinja. Mnogi gradovi sa crkvama bili su mu posvećeni. U nekim zemljama bio je tako veliki kult Krstitelja, da je pred njegovim blag-

danom bila uvedena stroga korizma, koja je trajala 14 dana. Crkva slavi njegov rođendan na 24 juna, a to je jedini rođendan sveca, što ga ona štuje poslije rođenja Kristovog i Majke Božje. I svi ostali sveci svetkuju se na njihov »rođendan«, ali to je dan njihove smrti, što u crkvenom i liturgijskom smislu označuje njihovo »rođenje za nebo.«

Na 29 avgusta slavi se njegova mučenička smrt »Glavosjek«. On se može nazvati prvim mučenikom Kristovim. Umro je u 32 ili 33 godini života. Smatra se, da su njegove moći bile čuvane u Sebasti, gradu Samarije i da ih je car Julijan Apostata dao uništiti. Ostatak tih relikvija kršćani su potajno čuvali u gradu Emesi u Siriji, gdje su bile nađene na 29 augusta, na dan njegove smrti, g. 453. Odatle su bile prenešene u Carigrad, a zatim u Rim (g. 1130), a neki dijelovi u Amiens u Francuskoj (g. 1204). Papa Klement VIII (1592—1605) dao je spojiti rimsku relikviju s onom francuskom, koja se danas čuva i štuje u Rimu u crkvi sv. Silvestra »ad Campum Martium«, kako čitamo u »Martyrologium Romanum«. Relikvija desnice sv. Ivana Krstitelja čuvala se u manastiru Žiča i s njom je bio krunisan kralj Stevan Prvovjenčani g. 1217., a kasnije je prenešena u Firencu. Liturgijski su bile tri sv. mise u čast sv. Ivana Krstitelja: na vigiliju, na sam blagdan, i na dan poslije, kad se isticao kao Krstitelj. U novoj reformi njegova je osmina otpala. I danas u sv. misi spominje se više puta. Govor sv. Ambroza na dan Glavosjeka ostaje i do danas biser starokršćanske literature.

Kult Krstitelja mnogo su širili monasi Benediktinci i po hrvatskim zemljama, pa se i danas vidi u Trogiru glasovita benediktinska opatija sv. Ivana Krstitelja u romanskom stilu iz 12—13 stoljeća. Najveći i najlepši relijef Krštenja Isusovog u našoj domovini nalazi se na ulazu krstionice trogirske katedrale, djelo majstora Andrije Alešija Dračanina iz g. 1467. Sv. Ivana mnogo su štovali najstariji redovnici, a u srednjem vijeku kršćanski viteževi »Ivanovci«, koji su podizali bolnice i razne socijalno-karitativne ustanove na Istoku i na Zapadu. Neizmjeran je broj slika u Ivanovoj ikonografiji. Svetac između Staroga i Novoga Zavjeta, bio je poslije Majke Božje najviše štovan kao posrednik ljudi i Krista.

U starokršćanskoj umjetnosti svi krštenici bili su prikazani kao dječaci (pueri, infantes), jer je to bio općeniti i neki dragi naziv za novokrštenike (neofite). I naš Spasitelj bio je tako prikazan, samo povrh njegove glave bila je uvijek golubica za razliku od drugih katekumena. Krstitelj je prikazan uvijek obučen u kožnato kratko odijelo kako povrh glave Isusove prolijeva školjku vode. Iz Sv. Pisma nije nam i danas još jasno, na koji je način Ivan krštavao. U jednom apokrifnom evanđelju čita se, da je u času kad je Isus ušao u Jordan, cijela rijeka bila strašno uzburkana valovima, jer ju je za uvijek ostavio stari poganski bog Jordan. Uz Ivana prikazana su redovito dva anđela, pripravna da služe Isusu kod krštenja. Ivanovo krštenje bilo je samo simbol i priprema za ono krštenje, koje je Isus ustanovio kao prvi sakrament. One Židove, koji su primili Ivanovo krštenje, apostoli su ponovno krštavali »u ime Gospodina Isusa« i milošću Duha Svetoga. Ivan je vidio Duha Božjega gdje silazi kao golubica nad Isusom i čuo je glas s nebesa, koji govori: »Ovo je Sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji.« Ivan je po tome upoznao božanstvo Kristovo: Ovaj dođe za svjedočanstvo, da svjedoči za svjetlost. Na Portalu majstora Radovana u Trogiru (g. 1240) na relijefu krštenja Isusova vidi se povrh njega anđeo sa kadionicom, s kojim je majstor htio označiti vjeru u božanstvo Kristovo.

ANTON MARTIN SLOMŠEK — SLOVENAČKI APOSTOL

Katolički Slovenci slave 100 godišnjicu premještenja biskupskog sedišta iz Št Andraža u Koruškoj u Maribor, koji leži na severnoj granici naše države. Ovo je delo važno u narodnom i verskom pogledu. Obavio ga je lavantinski biskup Anton Martin Slomšek, »apostol Slovenaca«, kako su ga već njegovi savremenici nazivali. Eto vam kratak osvrt na njegov život i rad!

Anton Martin Slomšek rodio se na Slomu u župi Ponikva u Donjoj Štajerskoj, 26 novembra 1800. Pobožna ga je majka još pre rođenja zavetovala Bogu te ga u tom duhu i vaspitavala. Svećeničko se zvanje budilo u mladom talentovanom dečaku. Jak i blagoslovljen uticaj je imao na nj kapelan Jakob Prašnikar koji je obavljao i učiteljsku službu u Ponikvi. Prašnikar je uzljubio mladog Antona, svog vrednog podvornika kod mise. Spremao ga je za latinske škole. Slomšekova majka je pred smrt pozvala k sebi kapelana Prašnikara te ga uzdignutim rukama molila neka se brine za njezina sina Antona da postane dobar svećenik. Prašnikar je dato obećanje držao. No, i mladi Anton je sa svoje strane sve učinio da postigne uzvišeni cilj. U gimnaziji živeo je vrlo skromno, tražio hranu od kuće do kuće, osposobio se za kućnog učitelja, kako bi stekao potrebna sredstva za život. Želja da brže dođe do cilja vodila ga je u Senj u Hrvatsko Primorje, jer se nadao da će za jednu godinu svršiti dva licejska razreda. Tako je stigao 1820 godine u Senj. Iz toga vremena očuvao je za uspomenu star rukopis »Muka Isusova iz 18 stoljeća«. Nikada nije zaboravio izlet koji su đaci zajednički priredili na more. Prema večeru uhvatila ih je strašna oluja. Svu su noć ostali na visokom moru u neopisivom strahu da će nastradati. Drhtali su, molili se Bogu te bili konačno uslišani. Posle strašne noći u kojoj su mogli svaki časak poginuti, svanulo je jutro, smirilo se more, prestao je vihor i pola mrtvi đaci su srećno pristali u Senju.

Slomšek je dobio u Senju odlično svedočanstvo. Požurio je s njime u Celovec, gde je tada bilo zajedničko bogoslovno sjemenište za krčku i lavantinsku biskupiju. Svedočanstva nisu priznali, Slomšek je morao još jednu godinu u licej i ponovo polagati sve ispite. Predano je primio na se tu žrtvu. Posle godinu dana primili su ga u bogosloviju. Radosno se prihvatio studija i uz to još našao vremena da je svoje suškolarce poučavao u slovenačkom jeziku, kako bi mogli u lepšem jeziku propovedati svome narodu.

Bizeljsko je bilo njegovo prvo službeno mesto. Kao bizeljski kapelan dolazio je u dodir s narodom iz Hrvatskog Zagorja. Nastupao je pun apostolskog žara, pa je bio na daleko omiljen i voljen kao izvanredan propovednik i tražen ispovednik. Njegove sposobnosti poznavali su njegovi poglavari, pa su ga nakon tri godine kapelanovanja u Bizeljskom i Novoj Crkvi pozvali za duhovnika bogoslova u Celovec. Slomšek je postao svojim bogoslovima pravi duhovni otac. Znao im je ulevati ponos i svest uzvišenog svećeničkog zvanja, na koje se valja temeljito pripraviti. Uz redovan studij i pobožne vežbe oni su pod Slomšekovim vođstvom sastavljali versku literaturu te je izdavali. »Mi smo Slomšekovi svećenici« rado bi se kasnije nazivali, pa su se kao takvi i isticali blagoslovljenim radom u dušebrižništvu.

U godinama duhovničke službe u Celovcu Slomšek je stupio u bliže veze sa Hrvatima Ljudevitom Gajem i Stankom Vrazom. Za tadašnji hrvatski časopis »Danica« Slomšek je napisao dva članka, »O narodnoj prosveti u nedeljnim školama«, i »Blagi karakter Slovenaca koji žive u planinama između Koruške, Kranjske i Štajerske«. Za vreme raspusta bio je više puta u Zagrebu te proputovao velik deo Hrvatske što je opisao u svojim putopisima. Kad je posle osamgodišnje duhovničke službe (kao spiritual) došao u Vuzenicu za nadžupnika, posetio ga je tamo Stanko Vraz. U Vuzenici Slomšek je izdao više knjiga, među kojima je najznamenitije delo »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. Interes za knjigu bio je izvanredno velik ne samo među Slovencima, nego i među drugim Slovenima. Tražili su je u Češkoj pa čak i u Moskvi. Slomšek je ostao u Vuzenici samo šest godina. Onda je bio imenovan kanonikom i biskupskim školskim nadzornikom. Na tom je mestu naročitu pažnju posvetio odgoju omladine. Posle kraćeg vremena postao je opat u Celju gde se zadržao samo pet meseci, pošto ga je salcburški metropolit izabrao lavantinskim biskupom. Na blagdan sv. Ćirila i Metoda 5 jula 1846 Slomšek je primio u Salcburgu biskupsko ređenje.

Slomšek nije žeznuo za tom čašću, ali se podredio volji Božjoj i svim apostolskim žarom nastupio višu pastirsku službu. Duhovnim vežbama za svećenike hteo je postići najvažnije: da budu svećenici sveti i verni službenici oltara. Za narod je uveo pučke misije, sam ih organizovao, vodio i finansirao sve do svoje smrti, svaku godinu u drugoj župi. Na tim je misijama sam najviše propovedao. Nikad nije zaboravio na prosjake, kojima je uvek posvetio poseban govor, gde ih je pripremao i na svete sakramente, a na zaključku misija ih je pogostio i podelio im poklone. Ako se u nekom gradu nalazila vojska, biskup je i vojnike pozvao na misije. U slučaju da je u mestu stajao kazneni zavod, obratio se Slomšek na nadležne vlasti za dozvolu da je mogao propovedati i zatvorenicima. Kao apostol hteo je biti svima sve.

U želji da učvrsti vernike u savesnom ispunjavanju verskih dužnosti osnovao je razna verska udruženja: družbu sv. Križa, Marijinu družbu za sva četiri staleža: muškarce i žene, devojke i mladiće. Nije zaboravio onih naroda koji su bez vlastite krivice odeljeni od prave Crkve. Prožet velikom idejom svete braće Ćirila i Metoda o crkvenom jedinstvu, Slomšek je osnovao bratovštinu sv. Ćirila i Metoda, koju je lično vodio. Njezin je bio cilj molitvama i žrtvama izmoliti milost da se pravoslavni narodi sjedine s katoličkom Crkvom. Njegova je bratovština bila priprava za svetsku organizaciju Apostolstva sv. Ćirila i Metoda koja postoji i radi još danas.

Svoje redovne biskupske dužnosti vršio je tako savesno da nije ustuknuo ni pred kakvom žrtvom. Obavio je kanonski pohod i u najzabačenijoj planinskoj župi. Njegov dolazak među narod bio je pravi narodni praznik. Crkve su bile premalene, često je morao propovedati pod vedrim nebom.

Dok se zadržavao u svom sedištu u Št Andražu, bio je tamošnjim vernicima kao njihov župnik. Sam je obavljao svu duhovnu pastvu: vodio brojne pobožnosti, dočekivao hodočasnike, koji su dolazili iz raznih krajeva k Loretskoj Majci Božjoj, koja je bila ujedno i biskupska crkva u Št Andražu. Tamo je svaki dan ispovedavao od 4 ujutru do noći sa malim odmorom opodne.

Iako je imao u svojoj prostranoj biskupiji dovoljno posla, njemu su bile poverene i teške dužnosti izvan biskupije. Tako je morao u toku tri godine po nalogu pape Pija IX i po ovlaštenju praškog kardinala Švarcenberga izvršiti vizitaciju mnogih benediktinskih samostana u Austriji. Taj je zadatak Slomšek izvršio takvom revnošću da ga je benediktinski red iz zahvalnosti primio među svoju sabraću. Zahvalio mu se i kardinal Švarcenberg te rekao da će biti to njegovo delo jedan od najlepših bisera u kruni večnog života.

Uz sav naporan rad na stroga crkvenom području Slomšek je našao još vremena da se brine za opštu narodnu prosvetu. Osnivao je posebne nedeljske škole: prvo sam kao kapelan, a kasnije kao biskup po svojim svećeni-

cima te tako pružao i odraslima priqodu da nauče pisati i čitati. Brinuo se dalje za izdavanje dobrih knjiga. Slomšek je sam mnogo pisao, a još više vlastitim troškovima izdavao. Kao biskup je osnovao posebnu Družbu sv. Mohora, koja je postala najveća slovenačka kulturna ustanova.

Njegovo zauzimanje za narodnu prosvetu bilo je poznato i izvan granica domovine. Tadašnji austrijski ministar prosvete grof Thun je Slomšeka toliko cenio, da u pitanju školstva u Sloveniji nije ništa preduzimao, a da nije ranije Slomšeka pitao za savet. U njihovoj prepisci nalazi se pismo od 2. decembra 1853 br. 6588/764 u kome ministar moli biskupa Slomšeka, neka kaže svoj sud o hrvatskom rukopisu »Čitanka za opetovnice u Hrvatskoj i Slavoniji«. Slomšek je taj rukopis slao zagrebačkom nadbiskupu i kasnijem kardinalu Hauliku sa primedbom da mu je poznata njegova briga za dobre školske knjige. U prijateljskom duhu su izmenjana pisma i rukopis s ocenom vraćen.

Najteži je zadatak Slomšeka tek čekao. Preko 70 godina vršila su se dogovaranja za razgraničenje triju biskupija: lavantinske, krčke i sekovske sa sedištem u Gracu. Sve tri biskupije su potpadale pod Salcburg. Tadašnji salcburški metropolit je želeo rešiti to pitanje. Veliku nadu je polagao na Slomšeka. Rekao je da se to pitanje može rešiti dok stoji na čelu lavantinske biskupije koja bi u tom razgraničenju najviše trpela čovek, kakav je Slomšek koji će se za stvar potpuno žrtvovati. Sa par reči nije moguće opisati žrtve koje su se tražile. Slomšek ih je u izvesnoj meri predvideo, ali je ipak na kraju morao izjaviti: »Nikad nisam mislio, da će to delo tražiti toliko žrtava«. S premeštanjem biskupskog sedišta Slomšek je u Mariboru osnovao vlastito bogoslovno semenište i odlučio da premesti iz Celja malo semenište u Maribor. Premeštanje biskupskog sedišta u Maribor izvršilo se zvanično 1 septembra 1859, a svečano ustoličenje obavilo se u nedelju 4 septembra. Tako je Slomšek postao prvi mariborski biskup.

Iako je Slomšek bio zauzet raznovrsnim poslovima, nikad nije bio mrzovoljan. Sam je rado zapevao kakvu pesmicu, a izdavanjem pesmarica narodnih i verskih pesama pozivao i narod da peva te čestitom pesmom čuva detinjsku nevinost i radost. Slomšek je dugo bolovao, ali ga dugotrajna i teška bolest nije lišavala vedrog raspoloženja i oduševljenja za rad. Savetovali su mu da smanji rad i neka bolje čuva svoje zdravlje, ali im je odgovarao, da nije potrebno da dugo živi, ali je potrebno da vrši svoje dužnosti.

Slomšek je poslednju godinu života krenuo na naporan put u Rim ka svetom Ocu. Kad se vratio, zračio je od sreće što je posetio grobove apostola i razgovarao sa svetim Ocem, koji ga je tom prilikom odlikovao. Svojim prijateljima je smireno govorio: »Bio sam u Rimu, sad ću umreti.« Srušio se usred rada. Oni koji su stajali pokraj njegova samrtnog kreveta, govorili su da su obrazi Slomšeku sjali od blaženstva kao da već gleda nebo. Posle 30 časova teške borbe biskup Slomšek je 24 septembra 1862 godine izdahnuo svoju plemenitu dušu.

Umro je na glasu svetosti. To su govorili i pisali oni koji su ga izbliza poznavali i s njime živeli. Najbliži njegov saradnik Franjo Kosar, koji je odmah posle Slomšekove smrti napisao njegov životopis, više je puta izjavio: »Slomšek još uvek raste i rasti će, dok ne izraste u sveca koga ćemo štovati na oltaru«.

Katolički Slovenci, a naročito vernici mariborske biskupije, preporučuju se Božjem ugodniku Antonu Martinu Slomšeku te se mole za njegovo proglašenje blaženim. Zajedno s njima i mi ujedinimo svoje molitve, da Gospodin Bog proslavi tog velikog sina naše zemlje pred sveukupnom katoličkom Crkvom.

Don Bosko

ŽIVOT DOMINIKA SAVIJA

(Nastavak)

Osjećam se umoran od velikog nerada, pa mi liječnik ipak brani učiti. Neprestano samo šećem amo tamo po sobici, te se pitam: Hoću li još kada ugledati svoje drugove? Da li će to možda biti moja zadnja bolest? Što će od mene biti, to znade samo Bog. Spreman sam u sva tri slučaja ispuniti volju Božju.

Ako imaš kakav dobar savjet, javi mi ga. Kako je s tvojim zdravljem? Sjećaj me se u svojim molitvama, a osobito kod primanja sv. pričesti. Umiri se prijatelju moj! Ne zaboravi me u Gospodinu! Ako ne budemo više u ovom životu dugo zajedno, ipak ćemo jednom opet se sastati u vječnom blaženstvu.

Pozdravi mi naše prijatelje, a u prvom redu članove družbice »Bezgrešnog Začeća«. Gospodin bio s tobom! Mnogo te pozdravlja i voli tvoj vjerni prijatelj, Masalja.«

Dominik je prijatelju ispunio želju, te je u omotu sa knjigama poslao i ovo pismo:

»Dragi moj Masaljo!

Tvoj me list u velike razveselio, jer me je uvjerio, da si još živ. Otkada si otišao, nismo znali da si još živ ili ne, pa nisam znao, da li bih molio za te: Slava Ocu..... ili Pokoj vječni, daruj mu, Gospodine! Evo ti stvari za koje si me molio. Treba da te upozorim da je Kempenac dobar prijatelj, ali on je mrtav

te se više ne miče sa svoga mjesta. Stoga ti preporučujem, da ga potražiš, prodrmaš, čitaš i da njegove nauke provedeš u djelo.

Ti bi bio veseo, da možeš obavljati svoje pobožnosti istim žarom, kao i ovdje. Ja ti vjerujem. Kad sam ja bio u Mondoniju, bilo je i meni tako. Ja sam tu nepriliku nastojao umanjiti svakidašnjim posjećivanjem presv. Sakramentu. Pri tom sam uvijek sa sobom uzimao nekoliko dječaka, koliko je to bilo moguće. Osim »Nasljeduj Krista«, čitao sam još »Sakriveno blago u svetoj Misi« od sv. Leonarda. Ako misliš, da je to zgodno, čini i ti tako. Kažeš, da ne znaš, kad ćeš me moći pohoditi u oratoriju. Ja se također šećem i pri tom osjećam, da se orijaškim koracima približava kraj moga života i mojih težnja. U svakom slučaju radimo nas dvojica ovako: Molimo jedan za drugoga, da uzmognemo sretno umrijeti. Onaj, koji prije, mora pripraviti mjesto u nebu i kad dođe drugi za njim, da mu pruži ruku te ga odvede u nebeske dvore.

Neka nas Gospodin sačuva u svojoj milosti i pomogne nam da budemo sveti, jer se bojim da bi nam moglo pomanjkati vremena. Svi naši prijatelji očekuju tvoj povratak u oratorij i srdačno te pozdravljaju u Gospodinu.

Ostajem tebi uvijek odani prijatelj Dominik Savio«.

Ispočetka su držali, da bolest Masaljeva nije opasna. Katkada se činilo, da je potpuno nestala. Potom se opet povratila, dok ga nije dovela do groba.

»On je imao još vremena« — piše svećenik Valfre, njegov duhovni vođa za vrijeme školskih praznika — »da primi utjehu sv. katoličke vjere, kod čega je svojom pobožnošću sve zadivio. Umro je smrću pravednika, koji ostavlja zemlju i odlazi u nebo«.

Gubitak ovog prijatelja vrlo je ožalostio Savija. Premda se podvrgao Božjoj volji, više je dana oplakivao njegovu smrt. To bijaše prvi puta, što sam vidio, da se ovo anđeosko lice ožalostilo i od žalosti plakalo. Jedino ga je onaj utješio, koji se za njega molio ili koji je nastojao, da drugi mole za pokojnika. Više sam ga puta čuo, kako je uskliknuo: »Dragi Masalja, ti si mrtav, ali ja se nadam, da si ti već u nebu zajedno sa Gavijem! A ja, kad ću ja zajedno s vama uživati nebesko blaženstvo?«

Sve vrijeme, što ga je Dominik iza smrti svog prijatelja proživio, sjećao ga se u molitvama. Nije mogao prisustvovati nijednoj svetoj misi niti obaviti kakvu drugu pobožnost, a da ne bi preporučio Gospodinu dušu onoga, koji je za života bio tako zauzet za dobro svog prijatelja. Ovaj je gubitak za Dominikovo nježno srce bio vrlo bolan, te je stoga znatno djelovao na njegovo zdravlje.

20 POGLAVLJE

Izvanredne milosti i posebne zgode.

Dosada sam pripovijedao samo takve stvari, u kojima nema ništa izvanredno, ako ne ćemo, njegovu ustrajnost u dobrom ponašanju, koje je nevinošću svoga života i vježbanjem u pobožnosti neprestano usavršavao, držati za nešto izvanredno. Izvanrednim može se također nazvali njegova živa vjera, njegovo čvrsto uzdanje, žarka ljubav i ustrajnost u dobru do zadnjega dana. Ovdje ću navesti osobite milosti i neke neobične zgode, koje će biti po svoj prilici podvrgnute istraživanju. Stoga držim, da je zgodno da čitatelja upozorim, da je ovo, što ovdje opisujem, vrlo slično događajima, koji se nalaze u sv. Pismu i životopisima svetaca. Ovdje navodim stvari, koje sam na vlastite oči vidio, te uvjeravam, da pišem istinu, sve ostalo pak prepuštam sudu razboritosti čitatelja.

Kad je Dominik išao u crkvu, osobito na dane kad se pričestio ili kad je bilo izloženo Presveto, bijaše često njegov duh sasvim zanesen i to tako, da je katkada i predugo ostao u takvu stanju te su ga morali zvati k njegovim običnim poslovima.

Jednog se dana dogodilo, da ga nije bilo kod zajutraka, u školi, pače ni kod objeda, a da nitko nije znao gdje je. U sobi za učenje nije ga bilo, niti u krevetu ga nisu našli. Javiše stvar upravitelju. Ovomu odmah pade na pamet, da bi možda mogao biti u crkvi, kao što se to već nekoliko puta dogodilo. Uđe u crkvu, ode za žrtvenik, i tu ga vidi kako nepomično stoji kao kamen. Noge je prebacio unakrst, jednu je ruku položio na stalak prvog pjevača, drugu na prsa, a lice je okrenuo prema svetohraništu. Trepavicama nije micao. Upravitelj ga zovne, ali ne dobije odgovora. Prodrma ga, a Dominik ga na to pogleda i reče: »Zar je misa već gotova?« »Eto pogledaj«, odvrati mu ravnatelj, pokazujući mu uru, »dva sata su.« Savio ga odmah ponizno zamolio za oproštenje, što je prestupio kućni red, a upravitelj ga pošalje k objedu rekavši mu: »Ako te tko zapita, odakle dolaziš, reci: Od izvršivanja svog naloga.« Tako mu je rekao, da izbjegne nezgodnim pitanjima, koja bi mu bili drugovi sigurno stavljali.

Kad sam jednog dana, iza svršene zahvale posle sv. mise, htio da idem iz zakristije, čuo sam na koru nekakav glas. Pođem da vidim, i nađem Savia gdje govori, a onda opet ušuti kao onaj, koji čeka odgovor. Među ostalim razumio sam jasno i ove riječi: »Ja te ljubim i hoću da Te ljubim do smrti. Ako Ti vidiš, da ću ja Tebe uvrijediti, daj da radije umrem; da, radije umrijeti nego sagriješiti!«

Ja sam ga višeput pitao za uzrok njegovih zakašnjavanja, a on u svojoj priprostosti odgovori: »Što ja siromah tada činim? Nadođe mi nekakva rastresenost; u tom trenutku izgubim se u molitvi i čini mi se da vidim tako krasne stvari, da mi sati prolaze kao časovi.«

— Jednog dana stupi on u moju sobu i reče: »Pođite brzo sa mnom, valja učiniti dobro djelo!«

— »Kamo me kaniš voditi sad?« zapitam ga. »Žurite se«, doda on, žurite se!« Ja sam još uvijek oklijevao, ali kad me silio, a ja sam već prije iskusio važnost takvih poziva, posluhnem

ga. Slijedio sam ga. Krene sad jednom, sad drugom, a onda opet trećom ulicom. Niti se što zadržavao niti je što govorio. Napokon udari nekom ulicom. Ja sam išao za njim od vrata do vrata, dok se ne zaustavi kod jedne kuće. Pođe stubama u treći kat i povuče čvrsto zvonce. »To je mjesto, kamo treba da uđete«, reče, i ode brzo odande.

Vrata se otvore. »O brzo!« reknu mi, »brzo, inače će biti sve prekasno. Moj muž je bio tako nesretan, te je postao protestant. Sada mu se približava smrtni čas, te živo želi, da umre kao dobar katolik«. Brzo se primaknem krevetu bolesnika, koji je bio vrlo zabrinut da uredi svoju savjest. Kad su bile već uređene duševne stvari, dođe župnik crkve sv. Augustina, po kojega su već prije poslali. Bolesnik je preminuo, dok mu je ovaj dijelio sakrament posljednje pomasti.

Jednom sam Savia zapitao, odakle je znao, da se tamo nalazi bolesnik. On me žalosno pogleda, a zatim stane plakati. Dalje ga nisam ništa pitao. Nevinost života, ljubav prema Bogu, pa nakon što je neko vrijeme nepomično minikov duh u takvo stanje, te bi čovjek mogao reći, da je bio neprestano zaronjen u Boga.

Katkada bi prekinuo odmor, svratio drugamo pogled i otišao da sam šeće. Na pitanje, zašto ostavlja svoje drugove, odgovori: »Nadošla mi je obična rastresenost, te mi se čini, da se nebo otvori nad mojom glavom, pa se zato moram udaljiti od drugova, da im ne kazujem stvari, kojima bi se oni možda smijali. Jednog su dana za vrijeme odmora razgovarali o plaći, koju je Bog u nebu pripravio onima, koji su sačuvali odjeću nevinosti. Među ostalim kazali su ovo: Ovi će Spasitelju kroz cijelu vječnost pjevati osobite hvalospjeve. To je bilo dosta, da se Savijev duh uzdigne u Bogu, pa nakon što je neko vrijeme nepomično stajao, padne kao mrtav u naručje jednomu, koji je stajao do njega.

Ova ushićenja događala su mu se u sobi za učenje, na putu u školu, a također i u školi.

On je vrlo rado govorio o sv. Ocu, te je izrazio živu želju da ga vidi prije smrti, jer mu je, kako je stalno tvrdio, imao kazati vrlo važnih stvari.

Budući da je ponovno izrazio ovu želju, pitao sam ga, kakve to ima važne stvari reći Papi.

»Kad bih mogao govoriti sa svetim Ocem, rekao bih mu, da ne prestane usred nevolja, koje ga taru, posvećivati posebnu brigu Engleskoj. Bog pripravlja veliko slavlje katoličkoj Crkvi«.

»Na čemu temeljiš svoje riječi?«

»Vama ću reći, ali ne bih rado, da o tom drugima govorite, da me ne izvrgnete ruglu. Ako budete pak kada išli u Rim, recite to Piju IX. Jednoga dana poslе sv. pričesti osjetio sam veliku radost, i pričinilo mi se da vidim veliku ravnicu punu ljudi, koji su bili zastrti gustom maglom. Oni su hodali amo, tamo, poput onih, koji ne znadu, kamo bi krenuli, jer su izgubili put. Ova zemlja, reče mi jedan, koji je bio blizu mene, jest Engleska. Kad sam htio druge pitati, vidim sv. Oca Pija IX onakva, kao što sam ga već vidio na nekim slikama. On bijaše svečano obučen, u ruci je držao upaljenu baklju, te je išao prema golemom mnoštvu naroda. Što se više bakljom približavao, to je većma nestajalo magle, a ljudi bijahu od baklje tako jasno razsvijetljeni, kao od podnevnog sunca. Ova baklja, reče mi prijatelj, jest katolička vjera, koja će razsvijetliti Englesku.

Kad sam godine 1858 pošao u Rim, pripovijedao sam taj događaj sv. Ocu, koji je sve to dragovoljno i radosno slušao. »Ovo me«, reče on, »utvrđuje u mojoj odluci, da za dobrobit Engleska, na koju sam već svratio osobitu pažnju, odlučno uzradim«.

Ispuštam mnoge druge slične događaje, te se zadovoljavam time, što sam priopćio, ostavljajući drugomu da ih iznese na svjetlo, ako bude držao, da to može služiti na veću slavu Božju.

ISTOČNE NESJEDINJENE CRKVE

Pod imenom »Istočne nesjedinjene Crkve« razumevamo sve one kršćanske verske zajednice, koje su očuvale bitne verske istine iz vremena pre raskola, koje su organizovane više-manje na nacionalnoj osnovi, a koje ne priznavaju vrhovnog poglavarstva Svetog Oca Pape. Svaka od tih verskih zajednica ima svoga nezavisnog vrhovnog verskog poglavara.

Poznato je, da je definitivni raskol između Istoka i Zapada nastao g. 1054, kada je carigradski patrijarh Mihael Kerularije prekinuo vezu sa Papom i sebe proglasio vrhovnim verskim poglavarom. Polako su se silom prilika i pod političkim pritiskom i razne druge istočne kršćanske zajednice ugledale na taj primer te se odvojile od Petrove pećine, od Petrovog naslednika — Svetog Oca Pape.

Istočne Crkve ne poznaju pravnog jedinstva, nego govore samo o moralnom jedinstvu kršćanstva. Vrhovno zakonodavno i učiteljsko telo, koje jedino nepogrešivo odlučuje u verskim stvarima opšte Crkve, je za Istočne Crkve samo opšti sabor ili koncil, ali toga nije bilo od vremena raskola. U katoličkoj Crkvi pak je vrhovna učiteljska i zakonodavna vlast koncil s Papom na čelu ili Papa sam. Koncile, odnosno opšte ili vaseljenske sabore saziva Papa; predsedava koncilima Papa lično sam ili po svojim delegatima. Odluke koncila dobiju zakonodavnu moć istom kad ih potvrdi Papa svojom vrhovnom vlašću. Zajedničkih koncila bilo je 8, a posle raskola u katoličkoj Crkvi još 12, dočim na Istoku nijedan.

Četiri istočna patrijarhata su iz prvih kršćanskih vekova,, dočim su sve ostale istočne Crkve nastale mnogo kasnije, neke istom u najnovije vreme.

Prema sadašnjem stanju imamo u svetu 15 samostalnih istočnih nesjedinjenih Crkava. Obično se nazivaju pravoslavne Crkve, da se razlikuju od istočnih krivoverskih kršćanskih verskih zajednica.

I. *Istočne nesjedinjene ili pravoslavne Crkve*

A. *Najstarije istočne nesjedinjene Crkve:*

1. *Jerusalimski patrijarhat* ima 500000 vernika u tri biskupije koje se nalaze u Izraelu i Jordaniji. Broji 120 svećenika te 46 samostana. Poglavar: Benedikt I, Njegova Svetost patrijarh svetog grada Jeruzalema i čitave Palestine.

2. *Antiohijski patrijarhat:* 290000 vernika u 12 biskupija u Siriji i Libanonu te 75000 vernika u 4 biskupije u Americi. Ima 430 svećenika, 30 kaluđera u 20 samostana. Poglavar: Teodosije VI, Njegova Svetost Patrijarh bogoljubnog grada Antijohije i čitavog Istoka. — Sedište patrijarha je u Damasku.

3. *Aleksandrijski patrijarhat:* 12000 vernika u 14 biskupija u Egiptu i ostalim predelima Afrike. Poglavar: Kristifor, Njegova Svesvetost papa i patrijarh Velike Aleksandrije i čitave Afrike.

4. *Carigradski patrijarhat:* oko 270000 vernika u 5 biskupija u Turskoj, Dodekanezu i Atosu, i oko 1150000 vernika u Americi, Zapadnoj Evropi i Australiji sa više egzarhata. Poglavar: Atenagoras I, Njegova Svesvetost Nadbiskup Carigrada, novog Rima i ekumenski patrijarh.

B. *Mlade istočne samostalne Crkve:*

5. *Grčka pravoslavna Crkva:* 7000000 vernika u 66 biskupija u Grčkoj (bez ostrva) i 9 biskupija na Kritu; 7000 svećenika i 260 samostana. — Poglavar: Teoklit, Njegovo Preosveštenstvo nadbiskup Atine i čitave Grčke.

6. *Ciparska pravoslavna Crkva:* 290000 vernika u 4 biskupije; na ostrvu Cipru. — Poglavar: Makarios, Njegovo Preosveštenstvo nadbiskup Konstance, Novog Justinijanopolisa i čitavog Cipra. Sedište poglavara u Nikoziji.

7. *Sinajska pravoslavna Crkva:* 30 kaluđera u samostanu sv. Katarine na Sinaju i 80 vernika. — Poglavar: Porfirios III, Njegovo Preosveštenstvo Nadbiskup Sinaja, Farana i Raitu-ja, mitropolit i opat.

8. *Srpska pravoslavna Crkva:* 7000000 vernika u 16 biskupija u Jugoslaviji i 75000 vernika u SDA; 2000 svećenika, 600 kaluđera u 209 samostana. — Poglavar: German, Njegova Svetost nadbiskup pećski mitropolit Beograda i Sr. Karlovca, patrijarh srpski.

9. *Ruska pravoslavna Crkva:* po nesigurnim podacima do 100 miliona vernika u 72 biskupije sa 10 — 12000 crkava, 30000 svećenika, 5000 kaluđera u 69 samostana. Ima 3 egzarhate: Ukrajina, Zapadna Evropa i Amerika. — Poglavar: Aleksije, Njegova Svetost patrijarh Moskve i čitave Rusije. — Sedište poglavara u Moskvi.

10. *Georgijska pravoslavna Crkva:* 2500000 vernika u 4 biskupije u Georgiji na Kavkazu. — Poglavar: Mehizedek III, Njegova Svetost nadbiskup Mzhete i Tiflisa, katolikos čitave Iberije. Sedište poglavara: Ečmiadzin.

11. *Bugarska pravoslavna Crkva:* 5 500 000 vernika u 10 biskupija; 3500 crkava, 2200 svećenika, 200 kaluđera u 117 samostana. — Poglavar: Kiril, Njegova Svetost mitropolit Sofije, patrijarh Bugarske.

12. *Rumunska pravoslavna Crkva:* 11 miliona vernika u 9 biskupija, 10000 crkava, 10000 svećenika, 1300 kaluđera i 5000 kaluđerica u 191 samostanu. — Poglavar: Justinijan, Njegova Svetost patrijarh Rumunije, upravitelj Cezareje i Kapadocije, mitropolit Mađarske i Vlaške, nadbiskup Bukurešta.

13. *Albanska pravoslavna Crkva:* 200000 vernika u 4 biskupije. — Poglavar: Paisije Njegovo Preosveštenstvo mitropolit Tirane i Drača, nadbiskup čitave Albanije. — Sedište poglavara: Tirana.

14. *Poljska pravoslavna Crkva:* 500000 vernika u 4 biskupije, 2 samostana. — Poglavar: Makarije, Njegovo Preosvenštenstvo mitropolit Varšave i čitave Poljske.

15. *Čehoslovačka pravoslavna Crkva:* 400000 vernika u 4 biskupije — Poglavar: Jovan, Njegovo Preosveštenstvo mitropolit Praga i čitave Čehoslovačke.

Pravoslavnih iseljenika ima u raznim predelima sveta oko tri do četiri miliona. Među njima su osnovane dve nezavisne crkvene zajednice i to: *Ruska sinodalna crkva* pod mitropolitom Anastazijem sa oko 60000 vernika i *Severoamerička ruska mitropolija* pod mitropolitom Leontijem sa oko 750000 vernika.

II. *Druge istočne nesjedinjene Kršć. Crkve*

1. *Nestorijanci:* Pristalice krive vere carigradskog patrijarha Nestorija, osuđenog na koncilu u Efezu g. 431. Ima ih oko 30000 u Iraku, 10000 u Siriji, 9000 u Iranu, nešto u Rusiji i Egiptu, i oko 25000 u Americi. Jedina pravno organizovana biskupija je u Urmiji u Iranu. — Poglavar se nalazi u SAD te nosi zvučni naslov: »Katolikos, otac otaca, poglavar poglavara, najviši pastir, Petar naših dana.«

2. *Monofiziti:* Pristalice krive vere osuđene na kalcedonskom koncilu 451 god., poznati pod imenom Kopti. Ima ih oko jedan milion u 20 biskupija. Kaluđera ima oko 200. Njihov poglavar rezidira u Kairu, a nosi naslov »Sveti Otac i patrijarh«.

3. *Jakobiti* su monofiziti organizovani u 6 veku po Jakobu Baradai. Ima ih oko 100000 u Siriji, Libanonu, Iraku, Palestini, Egiptu, Turskoj i SAD. Patrijarh rezidira u Homsu u Siriji.

4. *Tomini kršćani* su jakobiti, koji se nalaze u Indiji. Ima ih oko jedan milion, od kojih jedna trećina priznaje siriskog patrijarha, a dve trećine svoga patrijarha-katolikosa u Kottayami.

5. *Abesinski monofiziti* primili su veru po sirijskim monofizitskim misionarima oko 490 g. Njihovog poglavara zvanog »Abuna = Naš otac« izabire i posvećuje koptski patrijarh. Ima ih oko 7 miliona, ali imaju samo jednu organizovanu biskupiju.

6. *Jermenska crkva* je osnovana već oko g. 300 kao prva kršćanska državna crkva u Armeniji. 200 godina kasnije jedna lokalna sinoda odlučila se protiv kalcedonskog koncila i tako prešla u krivu veru. Ima ih sada oko 2500000 u sovjetskoj Armeniji, 100000 u Iranu, Siriji i Libanonu, 200 hiljada u Egiptu, 130000 u SAD. — Poglavar je »Katolikos« u Ečmiodzinu; drugi je »Katolikos« u Bejrutu; patrijarsi su u Carigradu i Jeruzalemu.

BOJIŠTE VJEČNOGA KRIJESA

Dio prvi: KULA NA DVERCIMA

— Nastavak —

XIX

»Sigismund, Božjom milosti kralj Ugarske, Dalmacije, Hrvatske, markgrof braniborski, svim svojim vjernim plemićima i drugih staleža stanovnicima, koji su u našim kraljevinama Dalmaciji i Hrvatskoj, pozdrav i milost...

——— Pošto su Ivan Horvat, nekada Ban i Ivan od Paližne, koji se drži za vranskog priora, očiti protivnici svete krune, kraljevine Ugarske i našega veličanstva, već dosad u našim kraljevinama počinili silnih bezakonja, pa se opet, kako se čuje, spremaju da ih počine, to ćemo, ako Bog dade, za kratko vrijeme zajedno sa svojim vjernim biskupima i velikašima kraljevine Ugarske odlučiti, da se prihvate zgodna sredstva, pak da se ti naši buntovnici valjano kazne za svoju tvrdokornost...

——— Zato vjernosti vaše molimo i ozbiljno vam nalažemo da ustrajate u vjernosti, u kojoj bijahu dosad pređi vaši za prošlih kraljeva, i u kojoj bijaste vi, i još jeste, kako se nadamo, pa da se rečenim protivnicima muževno oprete; čega ćemo se vazda veledušno sjećati i hvaliti svakom od vas...«

Kraljevo pismo je prepisano od njegovih pisara mnogo puta. A onda je razaslano po kraljevinama Hrvatskoj i Dalmaciji.

— »Kako se nadamo!« Ha-ha! Samo se ti nadaj! — smijali su se Horvati i Paližne.

— Samo živite u svojoj nadi, markgrofe braniborski, »u kojoj bijaste i još jeste« — smijali su se u Zvečaju Grobarski, u Kremengradu Ladikovići, u Zelini Zelinski, u Cesargradu Cesargradski, u Ružici Orahovečki, u Susjedgradu Arlandovi. I tako po cijeloj Hrvatskoj i Dalmaciji.

Kralj je znao da mu svi proglasi ovoga svijeta neće puno pomoći. Pozvao je zato mletskog poslanika gospodina Pantaleona Barbu.

Gospodin Barbo je došetao svojim sitnim koracima, trepćući očima, tresući glavom. Bio je već jako star, ali se jako trudio da mu starost previše ne naudi.

Poslove svoje vlade znao je još uvijek voditi mudro, vješto i mladenački budno. Ruke su mu se također tresle, ali glas mu nije ni najmanje drhtao kad je pozdravio kralja. Snažni glas iz trošnog tijela gospodina Pantaleona Barba doimao se iznenađujuće i čudno.

— Mi smo iskreni saveznici, zar ne? — rekao je kralj.

— Vašem veličanstvu je to najbolje poznato.

— Računi Mletaka su sad i moji računi — reče Sigismund. — Vaša vlada je zabrinuta otkad Hrvati počinju dozivati napuljske kraljeve za vladare Hrvatskoj. I ne samo Hrvatskoj...

— I Ugarskoj, — pokloni se gospodin Barbo, ne štedeći kralja.

— Mletci se boje da će im propasti prvenstvo na Jadranskom moru, kad bi Hrvatskom i Ugarskom gospodario vladar, koji bi podjedno kraljevao u Napulju. Toga se Mletci boje, — sada kralj nije štedio gospodina Barba.

Nekoliko dana kasnije pisao je u Mletke gospodin Laurencije de Monacis, poslanikov bilježnik:

»Prejasni gospodin Sigismund, kralj ugarski, reče našem gospodinu poslaniku, u perivoju, pred velikašima i biskupima: — Mi bismo rado i želmo utanačiti savez s gospodinom knezom i općinom mletačkom...«

A potom je slijedilo još jedno pismo istoga gospodina Laurencija:

»U kraljevskoj kapeli, kad se je misa služila, reče kralj našem poslaniku: — Gospodine poslaniče! Povjeravam vam tajnu. Ja sam sa svojim velikašima i biskupima: — Mi bismo rado i želimo vojnu proti Ivanu, banu i prioru vranskom, našim odmetnicima, da ih po mogućnosti uništim, pa da onda doprem do mjesta gdje je gospođa kraljica. Ali, pošto se bojim da bi je buntovnici mogli prevesti po moru u druge strane, molimo vas, koliko možemo, da po bilježniku molite republiku da izvoli na more postaviti galije, koje bi stražile, da kraljica ne bude odvedena...

XX

Mletci poslušaše svojeg poslanika.

Mletačka vlada pozva dalmatinske gradove Zadar, Split i Trogir da budu vjerni ugarskoj kruni.

Naročite pozive uputiše Zadru. U njegovu vjernost se duboko sumnjalo. U Zadru su se sastajali vođi ustanka!

Mletci ispuniše i molbu kralja Sigismunda. Oboružaše dvadeset i četiri galije. Bile su snabdjevene najodabranijim vojnicima, koji su se već proslavili u mnogim pomorskim bitkama.

Zapovjednikom je imenovan glasovit junak mletačkog ratnog pomorstva Giovani Barbadigo.

Bura se javljala potmulim glasovima. Novi potresi podrivali su trenutačno smirenje nesretnih kraljevina.

Svibanj je planuo krvavom olujom.

Prvo su kurjački zaškripali zubima Kurjakovići — Butko, Nikola i Toma, knezovi lički i krbavski. Pridružio im se jedan od najmoćnijih velikaša hrvatskih, gospodin Anž od plemena Frankopana, knez krčki, modruški i senjski.

»... si mitteremus sibi gentem et haberet subsidium a mari, recuperaret ipsas...«

Bile su to riječi iz njegova pisma što ga je pisao Sigismundu u Budim, odmah iza kraljeva krunisanja.

Sam je ponudio da oslobodi zasužnjenu kraljicu Mariju iz tvrdog Novigrada kad bi mu poslali vojske i kad bi od mora imao pomoći«.

Sigismund je poslao nešto vojske, a od mora su mu bile pomoć galije zapovjednika Giovanni Barbadiga. Prvu navalu učini knez Anž, sa braćom Kurjakovićima, na tvrdi grad Počitelj u Lici. U ovom gradu boravio je prior vranski Ivan Paližna i čuvao svoje zarobljenike, ugarske plemiće, koji su mu pali u ruke prošle godine, kod Gorjana.

XXI

Sunce je bivalo sve toplije podno Velebita.

Potok Počiteljica bio je sladak vojsci koja je opsjedala grad; bistar i hladan šumio je oštrim šumom.

Sunce je peklo šljemove, oklope i mačeve opsjedatelja.

Prior vranski Ivan od Paližne i njegovi vitezi hospitalci svetoga Ivana nisu lako htjeli predati tvrdi grad Počitelj podno Velebita. Uz njih se borio i knez Stjepan Frankopan protiv Kurjakovića i rođenog brata Anža.

Prior je uvidio da se ne može ni odkuda nadati pomoći: čete kralja Sigismunda napadale su njegove bojne drugove po cijeloj Hrvatskoj i Slavoniji.

Provalio je jednom iz grada i sasjekao mnoge glave Anžovih konjanika i krbavskih strijelaca. Provalio je i drugi put i treći. I još desetak noći je izlazio hitar kao ptica i strašan kao oganj.

Već se u četama kneza Nikole Kurjakovića zacario strah i bježali su kao obezumljeni niz gole strmine već uz sam glas da dolazi stari ratnik na crnom konju. Knez Nikola ih je dao nekoliko povješati na drveće, ali taj novi strah nije otjerao stari užas pred pojavom Ivana od Paližne. Taj užas se širio dalje.

Već su četovođe bili uznemireni i počeli da gube sigurnost. Knez Anž je skrivao duboki nemir u duši. Peklo ga je da neće moći održati riječ datu kralju Sigismundu, napisanu u pismu koje se čuva u kraljevskom dvoru.

A tada je u opsjedanom gradu ponestalo hrane i vode. Glad je zasjela na visoke zidine Počitelja i nitko je otud nije mogao ukloniti. Ona je bila jača od svih četa ličkih i krbavskih, krčkih, modruških i senjskih.

Pobjedu nikad ne odluče same čete ratnika. Uvijek im pomogne nešto drugo, jače od njih. Uvijek nešto zlo, što se njima samim osvećuje naskoro. Tako je u bojevima.

Počitelj je pao. Zarobljeni ugarski plemići domogoše se slobode i pristupiše vojsci knezova krčkih i krbavskih. Ivan Paližna pohita preko Velebita na jug, u Primorje, u Novigrad, gdje je čamila kraljica Marija. Htio je barem taj grad odbraniti. Htio je po svaku cijenu i dalje zadržati u sužanjstvu Mariju Anžuvinsku.

Knez Anž i knezovi Kurjakovići stigoše i pod Novigrad sa povećanom vojskom. Podsjeli su grad s kopna. Vojskovođa mletačkog dužda, gospodin Barbadigo već je i prije sa svojim galijama ušao u novigradsko more. On je opasao grad sa morske strane.

Bilo je sve kako je želio knez Anž Frankopan u svojem pismu. Imao je vojske i od mora pomoći. Nije bilo daleko do ostvarenja njegova sna. Bit će osloboditeljj jedne kraljice. Pripovijesti iz djetinje dobe, što ih je slušao od grbave pjestinje. Mlečanke, u kojima je uživao, zbog kojih je u snu govorio po cijele noći, te pripovijesti se sad ostvaruju! Čudna slast je prožimala dušu kneza Anža i tjerala ga da svoje djelo privede cilju.

Kao bijesan napadao je na čelu svojih četa tvrde zidine Novigrada. Nalijetao je kao bijesan stršljen. Smišljao je sva nova lukavstva, ne spavajući po cijele noći. Okretao se na ležaju i govorio nesuvisle riječi, kao u djetinjstvu, nakon slušanja priče grbave pjestinje.

XXII

Grane su nepomične u mirnoj noći. One odaju šutnjom kao uhode. Zašto nije olujna noć nad šumom?

Mala povorka konjanika juri između stabala. Grane su nad njima crne i nepomične. Dvostruko crne od mjesečine. I mjesečina je uhoda u ovoj noći. I dvostruko šutljive su grane bez povjetarca. I povjetarac je u ovoj noći izdajnik.

Grane su starije i mudrije u lipnju nego u mladom proljeću. Onda su bile svijetlozelene, biserne od kiše. Jednu drugu konjaničku povorku zalijevale su vlagom i svježim mirisima.

Onda je mala četa, jezovita od šutnje i hladnih pogleda oružnika jurila kroz svijetlo jutro...

Sada druga malena četa juri u svijetloj noći prema brijegu na kojem se uzdižu kule Susjedgrada...

— Nastavit će se —

Nakane apostolata molitve: Katolička nas Crkva u mesecu septembru poziva na molitvu presvetom Srcu Isusovu, da bi se u obiteljskom krugu negovao apostolski duh. U misijskom nam pogledu Crkva preporučuje molitvu da bi se u Južnoj Africi pitanje uzajamnog života raznih rasa rešilo u kršćanskom duhu.

Budisti se protive svakom pokušaju pokrštavanja, izjavio je prorektor univerziteta u Rangunu, protestantski teolog Dr Pe Maung Tin. Pozadina tog negativnog stava prema kršćanstvu, primetio je profesor, jeste tradicija budista da su odavno već u kršćanstvu gledali oružje zapadnog imperijalizma i sredstvo kulturnog porobljavanja. Burmanski budisti su protivnici teoretskog propovedanja reči Božje i neprijatelji »metafizičke spekulacije«. Oni su pristupačni samo za kršćanski primer u praktičnom životu, a nipošto za evanđelje koje kršćani rečima propovedaju.

Misionari u obratnom smeru. Viljem Westermann, biskup u Sambalpuru u Indiji se tuži da ima na svome području 250 katoličkih Evropejaca. Uprkos svim nastojanjima njegovih svećenika uspelo je samo 20 njih pridobiti za nedeljnu misu. To je vrlo rđav primer za indijske katolike i katehumene.

U Tiflisu u SSSR postoji mala katolička župa. Vernici su većinom Gruzijci, a ima nešto Poljaka i Rusa. Jedan sedi stari Gruzijac je njihov župnik. Nedeljom služi dve i čak tri svete mise. Propoveda u tri jezika: gruzijski, ruski i poljski. Vernici strahuju, šta će posle kad im stari župnik umre.

U Južnoj Koreji vlada je zabranila jedini katolički dnevnik, koji izlazi u Seulu u 150 000 primeraka. Tu odluku je navodno izazvala činjenica, da časopis nije bio uvek saglasan sa stavovima predsednika Singmanrija i njegove vlade. Seulski biskup Pavle Ro uložio je protest protiv vladine odluke.

Prošle se godine u katoličkom svetu skupilo do 12 milijardi dinara za katoličke misije. Taj se novac upotrebio za izdržavanje postojećih misija, kojih je oko 700, te za školovanje domaćeg svećeničkog podmladka u misijskim zemljama, za koje je otvoreno 400 semeništa a pitomaca samih ima 28 000.

Pariški kardinal Feltin i predstavnik francuskih protestanata zajednički su uputili francuskoj publici poseban proglas, neka se zauzmu za jedan milion Alžiraca koji se nalaze u logorima zbog alžirskih ratnih operacija. Nedovoljne su naročito socijalna i lekarska služba. Pozivaju dobrovoljne ustanove, da pokažu više ljubavi, naročito prema majkama i nevinoj deci.

Uganda. Jedna grupa afričkih, azijskih i evropskih laika, koja živi u Ugandi, odlučila se za izdavanje novog ilustrovanog časopisa »African Star«. Cilj tog ilustrovanog časopisa će biti, obaveštavati čitaoce o najvažnijim svetskim događajima i iznositi kršćanski sud o njima.

Albanija ima 1,26 miliona stanovnika, njeni stanovnici pripadaju uglavnom trima konfesijama: 850 000 muslimana, 260 000 pravoslavaca, a 150 000 katolika. Katolici su imali koncem drugog svetskog rata pet biskupa i 150 svećenika. Sada imaju jednog jedinog biskupa i znatno manji broj svećenika.

Pretsednik turske države kod sv. Oca. Prvi put u povesti poglavar turske države posetio je Papu. Pretsednik turske republike Djelal Bayar bio je primljen u Vatikanu 11 juna sa svim počastima koje pripadaju po protokolu poglavarima države. Kod ulaska u Vatikan palatinska je glazba zasvirala tursku himnu. Pretsednik Bayar bio je odeven u frak te je nosio papinsko odlikovanje zlatne ostruge. — Privatna audijencija trajala je 20 min. Razgovor se vodio na francuskom jeziku. Na svršetku papa Ivan XXIII zaželeo je turskom narodu i njegovim poglavarima Božji blagoslov na turskom jeziku... To je bilo svakako prvi put, da papa govori turski. Ivan XXIII razume turski, jer je služio dulje vremena kao apostolski delegat u turskoj državi. On je tada prekinuo starom tradicijom da se u katoličkim crkvama u Turskoj molilo i propovedalo najviše francuski te uveo turski jezik, što se Turcima mnogo sviđalo. — Posle audijencije pretsednik Bayar predstavio je sv. Ocu svoju pratnju. Zatim je posetio državnog tajnika kardinala Tardinija. Odmah iza toga je kardinal Tardini vratio u ime sv. Oca posetu, i to u turskoj ambasadi u Rimu.

U ljubavi rešenje socijalne krize. Pre nekoliko meseci francuski i drugi inostrani časopisi doneli su vest da je 1500 katoličkih studenata na pariskoj Sorboni jedan dan strogo postilo, tako da nisu uzeli nikakve hrane. Na taj način prišteđen novac poklonili su najbednijima. Danas kad ima sebeljubivost glavnu reč, a iskrena ljubav prema bližnjemu je stidljiva, takav junački čin dobiva veće značenje. Svladavanjem samoga sebe i praktičnom ljubavi prema bližnjemu mogla bi se rešiti sva goruća socijalna pitanja.

64 godišnji Englez Albert Roach dolazi pred ministarstvo vanjskih poslova, uvek kad izbije kakva ozbiljna međunarodna kriza, klekne tamo na zemlju i moli krunicu. Pokraj njega prolazi ministar Selvin Loid po važnim poslovima. Niko se ne sablažnjava nad tim revnosnim javnim moliocem. Svet prolazi mirno pokraj njega, a i on kao da nikoga ne vidi. I taj pobožni Englez obavlja u sadašnjici važan posao.

Prema oltaru. Obredna kongregacija je raspravljala o spisima španjolskog svećenika José Gras y Granolersa († 1918) koji je osnovao kongregaciju Kćeri Krista Kralja i o Jezefini Balhita, rodom iz Nigerije († 1947), koja je pripadala kongregaciji Kćeri Ljubavi.

Knez Monaka kod Svetog Oca. 18 juna Papa Ivan XXIII primio je u svečanoj audijenciji kneza Rainera III i kneginju Graciju Patriciju. Papa se zadržao sa kneževskim parom u razgovoru u prestolnoj dvorani 20 minuta. Sveti Otac je bio radostan što je kneževski par iz Monaka učinio tu zvaničnu posetu. Spomenuo je da je 1947 godine kao zastupnik Svete Stolice prisustvovao jubilarnim svečanostima pokojnog monaškog kneza Ljudevita II.

Lateranski ateneum — univerzitet. Papa Ivan XXIII je podigao Lateranski ateneum, koji vode svetovni svećenici, na stepen univerziteta s nazivom »Papinski lateranski ateneum«. Time će biti novi univerzitet jednakopravan Gregorijani, koju vode oci isusovci. Novi se univerzitet sastoji od filozofskog i bogoslovnog fakulteta, od papinskog instituta za civilno i kanonsko pravo, i posebnog instituta »Jesus Magister« za bogoslovnu naobrazbu laičkih članova raznih redovničkih kongregacija.

Japanske redovnice za Nemačku. Tri nove čč. ss. iz Družbe presv. Srca Isusova dospele su iz Japana u Köln te se pridružile grupi od šest svojih sestara koje su već prošle godine došle u Nemačku. Zaposlene su u dečjim vrtićima i u ambulantama.

Šajlska misijska Družba je osnovala posebno službeno mesto stalnog apostolskog vizitatora u evropskim nordijskim zemljama. Pod tog vizitatora spadaju biskupije Kopenhagen, Oslo, Stockholm i Helsinki, kao i apost. vikarijati na Islandu, u centralnoj i u severnoj Norveškoj. Sve područje meri 1,6 miliona km2 i oko 61 500 katolika među 20 miliona stanovnika.

Ujedinjeni u molitvi. 12 juna o. g. obavila se u Freiburgu im Br. u Nemačkoj lepa noćna pobožnost pod geslom »Vapaj u noći nemira i straha«. Skupilo se oko 20 000 francuskih i nemačkih katolika pred katedralom u Freiburgu. Pod veče su krenuli sa pet različnih gradskih delova u procesiji sa buktinjama pesmom i molitvom na usnama na trg pred katedralu. Strasburški biskup Weber je u govoru naglasio univerzalnost Crkve, u kojoj su svi narodi raznih jezika ujedinjeni u jednu veliku obitelj. Domaći biskup Schäufele je pozvao prisutne na molitvu i duhovne žrtve, da bi uspela ženevska konferencija te da bi narodi mogli živeti u miru i slobodi.

U Francuskoj živi oko 300 000 pripadnika orijentalnih obreda, od kojih 52 000 katolika. Među tim katolicima ima 30 000 Ukrajinaca, 17 000 Jermena, 2 000 Grka melkita, 700 Rusa, 600 kaldejaca, 300 Maronita, 800 Sirijaca, nešto Kopta, Bugara, Rumuna itd. Za njih rade 42 istočna svećenika istočnih obreda, koji pripadaju pod 18 zvanično osnovanih župa.

Za praznik sv. Petra i Pavla bile su kovane prve medalje sadašnjeg Pape. Medalje imaju na jednoj strani utisnut lik Ivana XXIII, gledan spreda, a na drugoj Lurdsku Gospu mesto uobičajenog papinog grba.

Benediktinski samostan u Tumlilin u Maroku ima stanicu za hitnu pomoć. Benediktinci su došli u Tumlilin 7 oktobra 1952 godine, da bi tamo živeli po pravilima sv. Benedikta. Slučajno je bio jedan njihov otac bolničar te privukao na sebe pažnju muslimanske okoline, koja je počela dolaziti k njemu s raznim bolestima. Samostan je naredne godine dobio za novaka ispitanog i iskusnog lekara. Određene su bile posebne prostorije za ambulantu. Za rad u ambulanti prijavile su se dve volonterske Holanđanke, jedna ispitana bolničarka, a druga ispitana babica. One se ne zadovoljavaju samo radom u ambulanti, nego posećuju i domove tamošnjih stanovnika. Tako je taj benediktinski samostan u Maroku pridobio na važnosti i ugledu, pošto tako nesebično vrši samaritansku službu.

De Gol kod Pape. 27 juna Papa je primio u svečanoj audijenciji pretsednika Francuske generala De Gola. Zadržao ga je nekih 20 minuta u privatnom razgovoru, koji je bio vrlo srdačan. General De Gol je došao u audijenciju sa Kristovim ordenom, kojim je bio odlikovan. Papi je izrazio u ime Francuske duboko poštovanje i zamolio ga za blagonaklonu pomoć u rešavanju teških zadataka. De Gol je poklonio Papi jedan pergamentni rukopis Biblije iz 14 veka, koji je nekada pripadao Robertu Anžuvinskom, vladaru Napulja.

Prva enciklika Ivana XXIII. 2 jula izašla je prva enciklika pape Ivana XXIII. Ona počinje »Ad Petri Cathedram — Na stolicu sv. Petra« Obrađuje tri stvari: poziv k istini, jedinstvu i miru. Glavni sadržaj enciklike: Papa opominje svet da je Kristovo Evanđelje osnova pravog i mirnog uređenja sveta. Poziva upravljače država i naroda da ulože sva sredstva da se ostvari mir među narodima. Papa zatim poziva i sve kršćane, koji su odeljeni od Rima, da nađu put do jedinstva vere.

Hongkong. Jedna od najlepših katoličkih crkava ove britanske kolonije postala je žrtva nevremena koje je krajem juna besnelo nad Hongkongom. Neko se brdo u blizini crkve pokrenulo i pritislo na sporednu lađu crkve. Zid je popustio i oko 50 tona zemlje srušilo se u crkvu. Nastala šteta iznosi oko 100 000 dolara. Čišćenje i popravke trajaće nekoliko meseci. U nevremenu poginule su i tri osobe, a oko 9 000 ostalo ih je bez krova.

Novi vatikanski studio. Kardinal Ottaviani posvetio je 29 juna moderne prostorije novog vatikanskog radio-studia u nekadašnjem »Museo Petroniano« na trgu Svetog Oficija. Za vreme prošlog rata te su prostorije služile dušebrižnicima ratnih zarobljenika. Uz glavne studio-dvorane ima dovoljno dobro uređenih radnih soba za sastavljače programa i vesti na svih 30 jezika na kojima radio Vatikan prenosi vesti.

Turska je dobila novog ap. delegata u osobi bivšeg ap. nuncija Perua Msgr Francesco Lardone. Dosadašnji ap. delegat u Turskoj Msgr Giacomo Testa postao je rektor Crkvene Akademije, gde se školuju novi diplomati Svete Stolice.

Dobar primer. U Frankfurt-Nied u Nemačkoj uči 30 egipatskih praktikanata železničara. Po veri oni su muslimani, ali se strogo drže propisa svoje vere. Ne jedu ni kobasica iz govedine, pošto se plaše da ima u njima ipak nešto svinjetine, ne piju alkohola, čak ne puše svi. Mnogi Nemci su duboko impresionirani njihovim strogim održavanjem propisa muslimanske vere.

Pariz. 3 jula pariski nadbiskup i kardinal Feltin slavio je u crkvi sv. Sulpicija zlatni misni jubilej. Toj je svečanosti prisustvovao apost. nun-

cije Msgr Marella, kardinal Rišo, 50 biskupa i oko 2500 svećenika i redovnika. Kardinal Feltin je bio naime pre 50 godina na isti dan u toj crkvi zaređen za svećenika.

Pekinški katolički univerzitet otvara se na Formozi. Pomoću Svete Stolice emigrantski nadbiskup Jupin iz Nankinga podiže jednu univerzitetsku zgradu u Tajpehu, koja će nositi ime nemačkog biskupa i kardinala von Galen koji je umro 1946 godine.

U italijanskoj Katoličkoj Akciji izvršile su se neke promene. Mesto dosadašnjeg pretsednika prof. Luigi Gedda izabran je novi pretsednik prof. Agostino Maltarello. Dosad se njezin rad vodio uglavnom iz središta iz Rima, otsad će težište odgovornosti biti premešteno na biskupije, slično kao u drugim zapadnim zemljama. Prof. Gedda je postavljen za pretsednika Građanskog komiteta italijanskih katolika, tela, koje politički pretstavlja italijanske katolike.

Moći sv. Klementa Marije Dvoršaka u pozlaćenom sanduku dobile su za 50 godišnjicu kanonizacije mesto na novom oltaru u desnoj kapeli Marijine crkve am Gestade u Beču, prema nacrtima inženjera Ivana Petermaier-a.

Važnost Božjih zapovedi. Papa je u generalnoj audijenciji 22 juna u crkvi sv. Petra narodu od 20 000 vernika govorio da se u istoriji bez prekida obnavlja povest Kaina i Abela. Dovoljno je otvoriti bilo koje novine, da primetimo kako se bezobzirno prestupaju Božje zapovedi. U toj se vezi Papa osvrnuo na novinare i pozvao ih, neka paze da pišu samo istinu. O ekumenskom je saboru kazao da će govoriti sa svom braćom koja veruju u Krista, a napose s onima sa Istoka. Ali sabor će u prvom redu služiti samoj Crkvi da se jasnije očituje kako se zna prilagoditi svim vremenskim prilikama. Za rimsku sinodu je rekao, da će se još pre svršetka ove godine održati, jer njene priprave dobro napreduju.

Okrutni običaj. U afričkoj provinciji Čad narod se drži okrutnog običaja da sahrane i živu bebu zajedno s majkom, ako ona na porođaju umre. Nekom misionaru u Kumra donela je neka starica bebu koju je uspela krišom blagovremeno ukloniti, da nije bila živa sahranjena. Misionar ju je duže vremena morao potajno hraniti, pre nego ju je mogao slati udaljenim redovnicima.

U Francuskoj neće obnoviti pokušaj sa svećenicima radnicima, nego će pojačati akciju, »Francuskih Misija« koju vodi kardinal Lienart. Tamo se odgajaju svećenici koji su specifično određeni za rad među bezvernim svetom i koje šalju na sve teže tačke. Novo će značenje dobiti saradnja tih misionara sa mesnim župnikom i laicima Katoličke Akcije. Na taj se način predviđaju veći pastoralni uspesi.

Porast prekomorskih studenata u Evropi. Godine 1952 bilo je u Evropi 27 400 studenata iz Azije i Afrike, a godine 1958 već 51 890. Najveći deo njih otpada na Francusku gde ih je 1958 bilo 21 000, od kojih 15 000 iz bivših francuskih poseda u Africi i Aziji. U Americi uči 24 000 studenata afroazijskih zemalja. Na drugom mestu stoji Britanija sa 18 800, na trećem Nemačka sa 4 500. Evropski katolici snose veliku odgovornost pred tim kulturnim pretstavnicima neznabožačkih i muslimanskih zemalja.

Katolički nadbiskup Čikaga uložio je protest jer se u dodeljivanju stanova vrši diskriminacija između belaca i crnaca. Crnci naime ne mogu dobiti stan u kvartovima za belce. Nadbiskup je pozvao na zajedničku saradnju u tom pitanju crkvene pretstavnike, privatnike i velike poslovne kuće.

Moskovski patrijarh je izjavio da budući ekumenski koncil, o kome se mnogo govori, smatra isključivim nutarnjim pitanjem katoličke Crkve. Stoga Ruska pravoslavna crkva ne želi imati s njime nikakve veze.

U Padovi u Italiji su prošlog leta otvorili misijsko središte za spremanje svetovnih svećenika za afričke misije. 1. maja o. g. venecijanski patrijarh i kardinal Urbani predao je misijski križ sedmorici svećenika koji su otputovali u Afriku.

Obnova crkve Božjeg groba. U Jeruzalemu je krajem juna potpisan sporazum između grčkog pravoslavnog patrijarha Benedikta, jermenskog administratora za Jeruzalem i franjevca p. Alfreda Polidori, katoličkog pretstavnika čuvara Svetih mesta sporazum, da se pristupi generalnoj obnovi crkve Božjeg groba.

Izmirenje egipatske i etiopske monofizitske crkve. U Kairu je 28 juna koptski patrijarh Kirillos VI posvetio etiopskog patrijarha Basilios-a u prisustvu etiopskog cara Haile Selasija. Time je etiopska crkva postala upravno potpuno samostalna. Koptski-egipatski patrijarh u Kairu zadržava samo časno prvenstvo. Tako je izgladen postojeći sukob između dve kršćanske crkve.

Izuzetne okolnosti. Francuski svećenik Edmond Cleton, star 49 godina slavio je u svojoj župi d' Anstaing, u blizini Lila svoj srebreni misnički jubilej. Na svečanost je došao i njegov 78 godišnji otac, koji je isto već 21 godinu svećenik te živi kao benediktinac u opatiji Wisques kod Padekaleja. Jubilarcu su na misi posluživali kao đakon i poddakon njegovi rođaci svećenici.

Svetska godina izbeglica zvanično traje od juna 1959 do juna 1960. Papa Ivan XXIII je 28 juna u 12.30 preko radija uputio poruku čitavom katoličkom svetu. Pozvao ga je neka pokaže pravu kršćansku ljubav prema bližnjemu davanjem materijalnog priloga za rešenje tog žalosnog pitanja sadašnjice. Papa je spomenuo napore Pija XII u obliku materijalne i duhovne pomoći koju je pružio tako velikodušno izbeglicama bez obzira na narodnu i versku pripadnost. Ivan XXIII pozvao je države da otvore svoje granice te smeste izbeglice, koji su još po logorima, kako bi što pre bili uključeni u normalni život.

Irak. General Kassem je prilikom posvete neke nestorijanske crkve u Bagdadu izjavio da irački kršćani sastavljaju integralni deo nove iračke nacije. U govoru je priznao da je islam državna vera, ali je naglasio da imaju i verske manjine jednaka prava te da mogu bez straha ispoljavati svoju veru.

Bog izbrisan iz ustava. Sa 43 protiv 37 glasova portugalska narodna skupština nakon dugačke i oštre diskusije odlučila je da ime Boga ne unese više u ustav. Da bi se oslabio lošutisak ovih postupaka u portugalskoj narodnoj skupštini, izjavljuje se da sadašnja revizija ustavnog teksta ne zadire ni jedno osnovno pitanje politike ili vere. Uostalom, skupština priznaje sa najdubljim poštovanjem da je Bog izvor sve vlasti, prava i morala.

Maria Laach. Nemački katolički i protestantski publicisti sastali su se u benediktinskom samostanu Maria Laach. Raspravljali su o izgledima budućeg ekumenskog koncila. Na temelju istorijskih studija, dogmatskih granica očekivanja od budućeg koncila postaju sve trezvenija, ali nisu lišena optimizma.

Kardinal Tardini je prvi put sazvao sednicu specijalne komisije od 12 članova, koja priprema sazivanje novog ekumenskog koncila.

Od 5—10 jula u Lurd hodočaste katolički i pravoslavni Rusi zajedno iz Francuske i drugih zapadnoevropskih zemalja. To je bilo već drugo hodočašće te vrste.

Postavljen je kamen temeljac za novu katoličku katedralu u Lourenco Marques u Mozambiku u Africi. To će biti najmodernija katolička crkva u Africi, sasvim u novom modernom stilu. Biće visoka 40 m i imaće elektronska zvona.

Zajedničke audijencije u Kastel Gandofu. Sv, Otac Ivan XXIII za vreme svog letnog boravka u Kastel Gandolfo primaće zajedničke audiencije sredom i subotom posle podne u 6 sati. Audiencije održavaće se prvi put u novoj velikoj sali koja prima 7 do 8 hiljada lica. Papa će posle svoga dolaska u Kastel Gandolfo blagosloviti ovu salu. Nedeljom u 12 sati, Papa će kao i dosada, moliti »Anđeo Gospodnji« koji će se prenositi iz Kastel Gandolfa u crkvu sv. Petra i na trg sv. Petra u Rimu.

Sve novo kritički istraživati. Katoličku omladinu Italije Papa je upozorio na kritično gledanje savremenih pojava. U nagovoru crkvenim omladinskim asistentima Katoličke Akcije Italije Papa je rekao da sve lepo i korisno ne leži bezuslovno u novome, kao što se danas tako često naglašava kao izraz savremenog duha. Suviše lako se zaboravlja pri tome ono što je bitno, tako da je prosuđivanje vrednosti često samo površno. Papa je pozvao katoličku omladinu da se povrati ka izvorima istine. — Kao smernice za rad u Katoličkoj Akciji Papa je između ostalog naveo brigu za druge, posebno za one koji žive u zabludi. Na svršetku Papa je naglasio potrebu sa stalno rastućom ljubavlju prihvaćati po veri odvojenu braću.

Opšte povišenje plata u Vatikanu. Vatikanski nameštenici mnogobrojnim telegramima i zahvalnim pismima izrazili su zahvalu sv. Ocu prilikom povišenja njihovih plata i dodataka. Naredbom Pape Ivana XXIII sa snagom od 1 jula o. g. plate crkvenih nameštenika u pojedinim upravnim granama vatikanske državice prosečno su povišene za 25%, a u najnižim platnim razredima za 35%. Osim toga porodični dodaci povišeni su za 100%. Papa je odredio automatsko povišenje plata posle svake druge godine službe i omogućio svim vatikanskim nameštenicima penzije. — Pre povišenja plata običan vatikanski nameštenik primao je mesečno oko 50 000 lira (jedna lira vredi približno jedan dinar) i dodatak 5 000 lira na ženu i 5 000 lira za svako dete. Sada je osnovna plata povišena na 70 000 lira, dodatak za ženu na 10 000 lira i dodatak za svako dete na 12 500 lira. Redovno povišenje plata ranije bilo je tek svake pete godine. Pravo na penziju imali su dosada malobrojni nameštenici.

Pojačana pomoć nerazvijenim narodima. 46. socijalna sedmica Francuske koja se održala u Angers, bavila se aktuelnim pitanjima nerazvijenih naroda. Ukupno je učestvovalo na sedmici preko 2 000 katolika iz Evrope i mnogih zemalja sa svih kontinenata, među njima veće grupe urođenika iz Afrike i posebna delegacija iz Nemačke. Prilikom otvaranja sedmice pročitano je bilo pismo kardinala državnog sekretara Tardinija pretsedniku socijalne sedmice Francuske, Charles Floryju. — U ime Pape Ivana XXIII kardinal državni sekretar Tardini poziva učesnike zbora da si objektivno stave pred oči životne uslove mnogobrojnih naroda. Obzirom na napredak drugih delova sveta, kod ovih nerazvijenih naroda budi se revolt zbog protivrečnosti između blagostanja u drugim zemljama i nedovoljnog životnog standarda kod sebe. Niko ne može osporavati da je zakonito stremljenje miliona ljudi, da se konačno oslobode glada i bolesti, i da učestvuju u boljim društvenim uslovima i u pravednom zahtevu svojih naroda u krugu velike porodice čovečanstva. Pravednost i ljubav traže, kaže se dalje u pismu, da se učini sve, kako bi se osigurali životni uslovi nerazvijenih naroda, unapredila gospodarska upotreba i korišćenje zemaljskih bogatstava.

Pretsednik Segni kod Pape. Papa Ivan primio je 11 jula italijanskog ministra-pretsednika Segnija u službenu audijenciju i s njime vodio 40 minuta dug razgovor u svojoj privatnoj biblioteci.

Pretsednik Republike Tunisa kod Pape. Papa Ivan XXIII primio je pre svog odlaska u letnju rezidenciju u Kastel Gandolfo, tuniškog pretsednika republike Habib Burgibu u službenu audijenciju. Pretsednik Burgiba boravio je već mesec dana ranije na jezeru Lago Maggiore u svrhu lečenja i na povratku u Rim želeo je posetiti Papu.

Vatikanska tajna arhiva. Papa Ivan XXIII posetio je vatikansku tajnu arhivu. Između ostalih pozdravio ga je dekan kardinalskog kolegijuma, kardinal Tieserant. Sv. Otac zadržao se u arhivi dva sata. Tom prilikom Papi je predat prvi primerak novog časopisa »Arhiva Crkve«.

U Milanu je umro u starosti od 81 godine rektor katoličkog univerziteta milanskog, p. Avgustin Gemelli, franjevac. On je bio ujedno pretsednik Papinske Akademije Nauka i spadao je među vodeće katoličke ličnosti sadašnjice.

M. M. Pitanje: Odakle naziv »pravoslavan«? da li ima vezu sa »slavom« koju slave pravoslavni Srbi? Odgovor: Reč »pravoslavan« prevod je od grčke reči »ortodoxos«. Taj se izraz na određene kršćane na Istoku proširio posle borbe protiv svetih slika, koju su gotovo 100 godina vodili bizantiski carevi. 842 godine borba je bila završena pobedom prave nauke, da je dozvoljeno štovati svete slike. Na uspomenu te pobede 843 godine uveden je praznik »pravoslavlja«. Oni koji su bili za štovanje svetih slika i održavali taj praznik zvali su se pravoslavni, za razliku od ne pravovernih. Prema tome reč »pravoslavan« nema izravne veze sa »slavom«.

T. G. Pitanje: Šta znači reč »katolički«? Odgovor: »Katolički« je etimološki grčka reč: »katholikos«, što znači opšti, vaseljenski, ono što je po čitavom svetu prošireno. Kako je naša Crkva po čitavom svetu proširena, ispravno se naziva »katolička«. Taj se naziv počeo upotrebljavati u 4 veku, kad su na prvom crkvenom saboru u Niceji 325 godine proglasili četiri obeležja prave Kristove Crkve: jedna, sveta, katolička i apostolska.

A. M. Pitanje: Kako Bog gleda na različne vere na svetu, kako će ljudima suditi? Odgovor: Postavljena su dva različna pitanja. Ako želiš znati kako Bog gleda na pojavu da ima na svetu toliko različnih vera, daje odgovor njegova sveta katolička Crkva. Samo je jedna prava, ali Bog dopušta sve, pošto je dao čoveku slobodu. Sasvim je drugo pitanje kako će Bog ljudima suditi. Bog kao najpravedniji sudija svakog će čoveka suditi po njegovoj savesti. Bog će uzeti u obzir sve činioce koji umanjuju čovekovu odgovornost: neznanje, slab odgoj, strast, predrasude itd. Pred sud će Božji svaki od nas stupiti. Pametno je na to često misliti, pred svojom savešću i pred ispovednikom polagati obračun o svojim delima, da na Božjem sudu ne budemo iznenađeni.

E. N. Pitanje: Da li nam je poznata starost ljudskog roda? Odgovor: Sveto nam Pismo ne odgovara na gornje pitanje. To pitanje spada pred one koji proučavaju istoriju ljudskog roda. Prema iskopinama, pronađenim kostima i oruđu naučnici govore o stotinama hiljada godina. Teško da će tačnu starost ljudskog roda nauka ikada moći utvrditi.

O. Š. Pitanje: Zašto kažemo »Hvaljen Isus« a ne »Hvaljen Bog«? Odgovor: U pohvalama Bogu ima zaziv »Hvaljen budi Bog«. Prema tome postoji i taj zaziv, iako nije tako proširen kao onaj prvi. Što volimo više zazivati Isusa, stvar je vrlo razumljiva. U Isusu Kristu Bog se objavio nama na vidljiv način, pa je nama u Kristu bliži. Krist je po svojoj ljudskoj prirodi za nas trpio, ta je priroda bila proslavljena, tako da sedi Bogu s desne. Ako nebeski Otac Isusu Kristu odaje počast, zašto ne bismo mi? Pisano je u Svetom Pismu: »Da se u Isusovo ime pokloni svako koleno onih koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom, i da svaki jezik prizna na slavu Boga Oca: Isus Krist je Gospodin« (Filp. 2, 10.

L. B. Pitanje: Da li još postoje moći svete braće Ćirila i Metoda? Odgovor: Od sv. Ćirila ima nešto svetih moći u crkvi sv. Jeronima u Rimu, na Velehradu, u Brnu, u Pragu i u Olomucu. Te su moći bile uzete iz groba sv. Ćirila u 16 veku. Godine 1798 zameten je svaki trag grobu i ostalim moćima sv. Ćirila. Za moći sv. Metoda ništa se ne zna. On je bio umro 885 godine, bio sahranjen u svojoj katedrali u Moravskoj, ali se ne zna gde. Nikakvi tragovi te katedrale nisu još otkriveni.

A. M. Pitanje: Šta je bilo postignuto na opštem crkvenom saboru u Firenci? Odgovor: Na 17 opštem crkvenom saboru u Firenci 1 jula 1439 godine potpisan je bio znameniti dokumenat o uspostavljanju crkvenog jedinstva pravoslavne crkve s rimskim Papom. Taj dokumenat nosi potpise pape Eugena IV i bizantiskog cara Ivana Paleologa te svih latinskih i grčkih biskupa koji su učestvovali u ono vrijeme na saboru. Izuzetak je bio jedini efeški nadbiskup Marko Eugenik, koji nije hteo pristati na crkveno jedinstvo. U tom dokumentu stoji da su pravoslavni Grci tada priznali nauku da Duh Sveti izlazi od Oca i Sina, ali im ga nije trebalo umetati u simbol vere. Priznali su dalje valjanost latinske mise sa beskvasnim hlebom, priznali postojanje čistilišta. A od svega najvažnija tačka je bila, što su priznali da je rimski biskup — papa vidljivi namesnik Kristov na zemlji te da stoga ima vrhovnu vlast u vidljivoj Crkvi na zemlji. — Kako na Istoku srca nisu bila raspoložena, to se taj sporazum na crkveno jedinstvo, koji je bio plod dugotrajnog razumskog rada i delom političke situacije nije održao.

P. K. Pitanje: Zar nije austrijski car Josip II svojim reformama pre gotovo 200 godina mnogo dobra učinio? Odgovor: I zlo može imati dobre posledice kako nam dokazuje Adamov greh, koji se u liturgiji uskršnjeg bdenja naziva »srećna krivica«. Ne treba tajiti da su iz postupanja cara Josipa II izašle i dobre stvari. Ako međutim gledamo na postupke Josipa II sa stanovišta crkvene samostalnosti i nezavisnosti od državne vlasti, onda treba reći da je Josip II uzurpirao vlast nad Crkvom u Austriji te bio kao neki austrijski papa. Dobro je, ako Crkva živi u prijateljstvu s državnim vlastima, ali teško njoj, ako se prijateljstvo promeni u tutorstvo, u cezaropapizam, ako je Crkva potčinjena i ponižena na stepen služavke, ako joj se nametnu okovi, pa bili oni i zlatni. U crkvenoj istoriji Jozefinizam pretstavlja žalosno poglavlje.

BLAGOVEST izdaje Nadbiskupski Ordinarijat u Beogradu. — Odgovorni urednik: Dr Janez Jenko, konsultor. — Uredništvo i uprava: Beograd, Svetozara Markovića 20 — Tek. račun 101-704-3-533.

Grafičko preduzeće »SRBOŠTAMPA« — Beograd, Zmaj Jovina broj 39 — Telefon br. 20-268.